سُورَةُ القَصَصِ (مَكيّة)

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

طسٓمٓ ﴿١﴾ سەرنجی سەرەتای سوورەتی (البقرە) بدە. تِلۡكَ ءَايَٰتُ ٱلۡكِتَٰبِ ٱلۡمُبِينِ ﴿٢﴾ ئەوە چەند ئایەتێکە لە
ئایەتەکانی ئەم قورئانە ڕوون و ئاشکرایە. نَتۡلُواْ عَلَيۡكَ مِن نَّبَإِ مُوسَىٰ وَفِرۡعَوۡنَ بِٱلۡحَقِّ لِقَوۡمٖ يُؤۡمِنُونَ ﴿٣﴾
ئێمە هەندێك لە هەواڵ و بەسەرهاتی گرنگی ڕاست و نەگۆڕی موسا و فیرعەون دەخوێنینەوە بەسەرتدا، بۆ
ئەوەی سوود بگەیەنین بە گەلێك کە بڕوا دەهێنن (تا ببێتە پەندو ئامۆژگاری). إِنَّ فِرۡعَوۡنَ عَلَا فِي ٱلۡأَرۡضِ
وَجَعَلَ أَهۡلَهَا شِيَعٗا يَسۡتَضۡعِفُ طَآئِفَةٗ مِّنۡهُمۡ يُذَبِّحُ أَبۡنَآءَهُمۡ وَيَسۡتَحۡيِۦ نِسَآءَهُمۡۚ إِنَّهُۥ كَانَ مِنَ
ٱلۡمُفۡسِدِينَ ﴿٤﴾ بێگومان فیرعەون زاڵ و دڕندە بوو لە وڵاتەکەیدا، خەڵکەکەی پارچە پارچە کرد (جیاوازی
خستە نێوانیانەوە)، دەستەیەکیانی دەچەوساندەوە و لاوازی دەکردن، منداڵە نێرینەکانی سەردەبڕین، کچان و
ئافرەتانی (بەزەلیلی دەهێشتەوە)، بەڕاستی ئەو ستەمکارە یەکێك بوو لەوانەی تۆوی خراپی دەچاند. وَنُرِيدُ أَن
نَّمُنَّ عَلَى ٱلَّذِينَ ٱسۡتُضۡعِفُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَنَجۡعَلَهُمۡ أَئِمَّةٗ وَنَجۡعَلَهُمُ ٱلۡوَٰرِثِينَ ﴿٥﴾ ئێمەش دەمانەوێت دەروو
بکەینەوە لە چەوساوەکان و منەتی خێر بکەین بەسەر لاوازکراوەکاندا لە وڵاتداو دەمانەوێت بیانکەینە پێشەواو
بیانکەینە میراتگری سامان و دەسە ڵاتی ستەمکاران .وَنُمَكِّنَ لَهُمۡ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَنُرِيَ فِرۡعَوۡنَ وَهَٰمَٰنَ
وَجُنُودَهُمَا مِنۡهُم مَّا كَانُواْ يَحۡذَرُونَ ﴿٦﴾ هەروەها دەمانەوێت پایەداریان بکەین و دەسەڵاتیان بچەسپێنین لە
وڵاتداو، ئەوە پێش بهێنین بۆ فیرعەون و هامان و سەربازانیان کەلێی دەترسان (ئەم بەڵێنە خواییە بەویستی
پەروەردگاری باڵادەست دووبارە دەبێتەوە بۆ ئیمانداران لە بارودۆخی تایبەتی و گونجاودا). وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰٓ أُمِّ
مُوسَىٰٓ أَنۡ أَرۡضِعِيهِۖ فَإِذَا خِفۡتِ عَلَيۡهِ فَأَلۡقِيهِ فِي ٱلۡيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحۡزَنِيٓۖ إِنَّا رَآدُّوهُ إِلَيۡكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ
ٱلۡمُرۡسَلِينَ ﴿٧﴾ ئێمە دایکی موسامان ئاگادارکرد، کە شیری بداتێ و (پێمان وت) جا کاتێك مەترسیت پایدا کرد
لەوەی کە پێی بزانرێت فڕێی بدەرە ڕووباری (نیلەوە) نە بترسە (لەوەی تووشی بەڵ ببێت) نە خەفەتیشی بۆ
بخۆ، چونکە ئێمە بەڕاستی دەیگێڕینەوە بۆ لێت و لەئایندەشدا دەیکەین بەیەکێك لە پێغەمبەرە پەیامدارەکان.

فَٱلۡتَقَطَهُۥٓ ءَالُ فِرۡعَوۡنَ لِيَكُونَ لَهُمۡ عَدُوّٗا وَحَزَنًاۗ إِنَّ فِرۡعَوۡنَ وَهَٰمَٰنَ وَجُنُودَهُمَا كَانُواْ خَٰطِـِٔينَ ﴿٨﴾ ئەوسا
ئیتر دارو دەستەی فیرعەون هەڵیان گرتەوە، تا سەرەنجام ببێتە دوژمن و خەفەت بۆیان، بەڕاستی فیرعەون و
هامان و سەربازەکانیان گوناهکارو تاوانبار و هەڵە بوون. وَقَالَتِ ٱمۡرَأَتُ فِرۡعَوۡنَ قُرَّتُ عَيۡنٖ لِّي وَلَكَۖ لَا
تَقۡتُلُوهُ عَسَىٰٓ أَن يَنفَعَنَآ أَوۡ نَتَّخِذَهُۥ وَلَدٗا وَهُمۡ لَا يَشۡعُرُونَ ﴿٩﴾ کاتێك فیرعەون موسای ساوای بینی
فەرمانی کوشتنی دەرکرد خێزانەکەی نەیهێشت و وتی: هیوادارم ببێتە مایەی خۆشحاڵی و چاورووونی بۆ منیش و
بۆ تۆش، مەیکوژن، بەڵکو لەئایندەدا سوودمان پێ بگەیەنێت، یان دەیکەینە کوڕی خۆمان، لە کاتێکدا ئەوان
هەر پێی نازانن و هەستی پێ ناکەن. وَأَصۡبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَٰرِغًاۖ إِن كَادَتۡ لَتُبۡدِي بِهِۦ لَوۡلَآ أَن رَّبَطۡنَا
عَلَىٰ قَلۡبِهَا لِتَكُونَ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ﴿١٠﴾ ئەوسا دایکی موسا هەستی بەبێتاقەتی و بە بۆشاییەکی زۆر دەکرد لە دڵ
و دەروونی خۆیدا، بەڕاستی خەریك بوو ڕازەکە ئاشکرا بکات، ئەگەر ئێمە دڵیمان دامەزراو نەکردایە تا لەو
کەسانە بێت کە بڕوایان بە بەڵێنی خوا هەیە. وَقَالَتۡ لِأُخۡتِهِۦ قُصِّيهِۖ فَبَصُرَتۡ بِهِۦ عَن جُنُبٖ وَهُمۡ لَا
يَشۡعُرُونَ ﴿١١﴾ پاشان بەخوشکەکەی موسای وت: بڕۆ بە شوێنیدا، (دوای تاوێك) لە کەنارێکەوە (موسای
بەباوەشی ئافرەتێکەوە) بینی، ئەوان هەستیان بەوە نەکرد (کە خوشکەکەی چاودێری دەکات). ۞وَحَرَّمۡنَا عَلَيۡهِ
ٱلۡمَرَاضِعَ مِن قَبۡلُ فَقَالَتۡ هَلۡ أَدُلُّكُمۡ عَلَىٰٓ أَهۡلِ بَيۡتٖ يَكۡفُلُونَهُۥ لَكُمۡ وَهُمۡ لَهُۥ نَٰصِحُونَ ﴿١٢﴾ ئێمە
پێشتر هەرچی ئافرەتی شیردەرە لەومان حەرام کرد، خوشکەکەی (بەمەی زانی حەکیمانە لە کۆشك نزیك بۆوە)
وتی: ئایا ناونیشانی ماڵێکتان پێ بڵێم کە ئەو منالەتان بۆ بەخێو بکەن، دڵسۆزو میهرەبانیش بن بۆی. فَرَدَدۡنَٰهُ
إِلَىٰٓ أُمِّهِۦ كَيۡ تَقَرَّ عَيۡنُهَا وَلَا تَحۡزَنَ وَلِتَعۡلَمَ أَنَّ وَعۡدَ ٱللَّهِ حَقّٞ وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ ﴿١٣﴾ بەو
شێوەیە گێڕامانەوە بۆ لای دایکی تا دڵنیاو دڵ ئارام بێت و چاوی بەدیتنی ئاسودە ببێت ئیتر خەفەت نەخوات
و لای ڕوون بێت کە بەڵێنی خوا حەق و ڕاستە، بەڵام زۆربەی (ئەو خەڵکە) نازانن و هەستی پە ناکەن. وَلَمَّا
بَلَغَ أَشُدَّهُۥ وَٱسۡتَوَىٰٓ ءَاتَيۡنَٰهُ حُكۡمٗا وَعِلۡمٗاۚ وَكَذَٰلِكَ نَجۡزِي ٱلۡمُحۡسِنِينَ ﴿١٤﴾ دوای چەند ساڵ کاتێك تەمەنی
گەیشتە ئەوپەڕی هێزو توانایی، ئێمەش حیکمەت و دانایی و زانیاریمان پێبەخشی، هەر بەو شێوەیە پاداشتی

چاکەکاران دەدەینەوە. وَدَخَلَ ٱلۡمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينِ غَفۡلَةٖ مِّنۡ أَهۡلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيۡنِ يَقۡتَتِلَانِ هَٰذَا مِن
شِيعَتِهِۦ وَهَٰذَا مِنۡ عَدُوِّهِۦۖ فَٱسۡتَغَٰثَهُ ٱلَّذِي مِن شِيعَتِهِۦ عَلَى ٱلَّذِي مِنۡ عَدُوِّهِۦ فَوَكَزَهُۥ مُوسَىٰ فَقَضَىٰ
عَلَيۡهِۖ قَالَ هَٰذَا مِنۡ عَمَلِ ٱلشَّيۡطَٰنِۖ إِنَّهُۥ عَدُوّٞ مُّضِلّٞ مُّبِينٞ ﴿١٥﴾ موسا لەکاتی غەفڵەتی خەڵکی شاردا خۆی
کرد بە شەقام و بازاردا، بینی دوو پیاو شەڕ دەکەن، ئەمەیان لە تایفەی خۆیەتی و ئەمەشیان لە دەستەی
دوژمنەکەیەتی (سەربازی فیرعەونە)، ئەوەی خزمی خۆی بوو موسای بینی هاواری لێکرد کە فریای بکەوێت
و زاڵی بکات بە سەر دوژمنەکەیدا، موساش بەپەلە چوو بەدەمیەوە بۆکزەکی ماڵی بە کابرای (قبطی دا)و
کوشتی، موسا پەشیمان بۆوە لەبەر خۆیەوە وتی: ئەم کارە شەیتان پێی کردم (من نەمدەویست بیکوژم) بە
ڕاستی شەیتان دوژمنێکی گومڕاو ئاشکرایە. قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمۡتُ نَفۡسِي فَٱغۡفِرۡ لِي فَغَفَرَ لَهُۥٓۚ إِنَّهُۥ هُوَ
ٱلۡغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿١٦﴾ ئینجا دەستەکانی بەرز کردەوە و) وتی: پەروەردگارە من بەڕاستی ستەمم لە خۆم کرد کاتێك
لە دەستم دەرچوو ئەو کابرایەم کوشت، لێم ببوورە و بمبەخشە، جا خوای میهرەبانیش لێی خۆشبوو، بێگومان
ئەو زاتێکی لێخۆشبوو میهرەبانە. قَالَ رَبِّ بِمَآ أَنۡعَمۡتَ عَلَيَّ فَلَنۡ أَكُونَ ظَهِيرٗا لِّلۡمُجۡرِمِينَ ﴿١٧﴾ موسا
هەستی کرد پەروەردگاری نزای گیرا کردوە بۆیە وتی: پەروەردگارا مادەم ئاوا نازو نیعمەتی لێخۆش بوونت بە
سەردا ڕژاندم، من ئیتر هەرگیز نابمە پشتیوان بۆ تاوانکاران. فَأَصۡبَحَ فِي ٱلۡمَدِينَةِ خَآئِفٗا يَتَرَقَّبُ فَإِذَا ٱلَّذِي
ٱسۡتَنصَرَهُۥ بِٱلۡأَمۡسِ يَسۡتَصۡرِخُهُۥۚ قَالَ لَهُۥ مُوسَىٰٓ إِنَّكَ لَغَوِيّٞ مُّبِينٞ ﴿١٨﴾ بەهۆی ئەوەو ترس و بیم دایگرت
و بەشاردا دەسوڕایەوە و چاودێری دەکرد، کوتوپڕ کابرای کە دوێنێ فریای کەوت، هاواری لێکرد فریام بکەوە!
موسا چوو بە هاواریەوەو پێی وت: بەڕاستی تۆ کابرایەکی شەرەنگێز و گێچەڵ گێڕی ئاشکرایت. فَلَمَّآ أَنۡ أَرَادَ
أَن يَبۡطِشَ بِٱلَّذِي هُوَ عَدُوّٞ لَّهُمَا قَالَ يَٰمُوسَىٰٓ أَتُرِيدُ أَن تَقۡتُلَنِي كَمَا قَتَلۡتَ نَفۡسَۢا بِٱلۡأَمۡسِۖ إِن تُرِيدُ
إِلَّآ أَن تَكُونَ جَبَّارٗا فِي ٱلۡأَرۡضِ وَمَا تُرِيدُ أَن تَكُونَ مِنَ ٱلۡمُصۡلِحِينَ ﴿١٩﴾ کاتێك موسا ویستی هێرش
بکاتە سەر ئەوەی کە دوژمنی هەردووکیانە (واتە قبطیەکە، کابرا) وتی: ئەی موسا دەتەوێت منیش بکوژیت
وەك ئەو کەسەی دوێنێ کوشتت، دیارە تۆ هەر دەتەوێت ببیتە زۆردار لە زەویدا ناتەوێت بچیتە ڕیزی ئەو
کەسانەوە کە چاکەکارن. وَجَآءَ رَجُلٞ مِّنۡ أَقۡصَا ٱلۡمَدِينَةِ يَسۡعَىٰ قَالَ يَٰمُوسَىٰٓ إِنَّ ٱلۡمَلَأَ يَأۡتَمِرُونَ بِكَ

لِيَقۡتُلُوكَ فَٱخۡرُجۡ إِنِّي لَكَ مِنَ ٱلنَّٰصِحِينَ ﴿٢٠﴾ دوای ماوەیەك لەوپەڕی شارەوە پیاوێکی (ئیماندار کە لە
خزمانی فیرعەون بوو) بە پەلە هات و وتی: ئەی موسا (فریای خۆت بکەوە) بەڕاستی دارو دەستەی فیرعەون
دانیشتوون و نەخشە دەکێشن تا بتکوژن، تا زووە دەرچۆ و ئێرە بەجێ بهێڵە، بێگومان من لە دڵسۆزانم بۆ تۆ.
فَخَرَجَ مِنۡهَا خَآئِفٗا يَتَرَقَّبُۖ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٢١﴾ موسا لە شار دەرچوو بەترس و بیمەوە،
هەر سەیری ئەملاو ئەولای خۆی دەکرد، لەبەر خۆیەوە دەیوت: پەروەردگارا لە دەست قەومی ستەمکار
ڕزگارم بکە. وَلَمَّا تَوَجَّهَ تِلۡقَآءَ مَدۡيَنَ قَالَ عَسَىٰ رَبِّيٓ أَن يَهۡدِيَنِي سَوَآءَ ٱلسَّبِيلِ ﴿٢٢﴾ کاتێك ڕووی کردە
شاری مەدیەن (دووبارە ڕووی کردە پەروەردگاری و) وتی :ئومێدەوارم کە پەروەردگارم ڕێنموویم بکات بۆ
شوێن و جێگەیەکی ڕاست و دروست (دوور لە کێشە و ناخۆشی). وَلَمَّا وَرَدَ مَآءَ مَدۡيَنَ وَجَدَ عَلَيۡهِ أُمَّةٗ
مِّنَ ٱلنَّاسِ يَسۡقُونَ وَوَجَدَ مِن دُونِهِمُ ٱمۡرَأَتَيۡنِ تَذُودَانِۖ قَالَ مَا خَطۡبُكُمَاۖ قَالَتَا لَا نَسۡقِي حَتَّىٰ يُصۡدِرَ
ٱلرِّعَآءُۖ وَأَبُونَا شَيۡخٞ كَبِيرٞ ﴿٢٣﴾ کاتێك گەیشتە ئاوەکەی مەدیەن خەڵکێکی بینی ماڵاتەکانیان ئاودەدا، لەولاشەوە
دوو ئافرەتی بینی کە بەخۆیان و مەڕەکانیانەوە دوورە پەرێز وەستا بوون، بۆیەلێیان چووە پێشەوە و پرسی و
وتی: ئەوە ئێوە بۆچی لێرە وەستاون؟ کێشەتان چیە وادوورەپەرێزن؟ ئافرەتەکان وتیان: ئێمە ناتوانین
ماڵاتەکەمان ئاوبدەین، هەتا شوانەکان نەڕۆن و چۆڵی نەکەن، باوکیشمان پیرەمێردێکی بەساڵا چووە. فَسَقَىٰ
لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّىٰٓ إِلَى ٱلظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَآ أَنزَلۡتَ إِلَيَّ مِنۡ خَيۡرٖ فَقِيرٞ ﴿٢٤﴾ موسا مەردانە، شوانەکانی بڕدا و
ماڵاتەکەیانی ئاودا و بەرێی کردن، دوایی پشتی تێکردن و چووە ژێر سێبەرەکە و نزای کردو وتی :پەروەردگارا
بەڕاستی تۆ خێرو بێری زۆرت بەسەردا ڕژاندووم، بەڵام هێشتا هەژارم و ئاتاجی بەخششی زیاترم. فَجَآءَتۡهُ
إِحۡدَىٰهُمَا تَمۡشِي عَلَى ٱسۡتِحۡيَآءٖ قَالَتۡ إِنَّ أَبِي يَدۡعُوكَ لِيَجۡزِيَكَ أَجۡرَ مَا سَقَيۡتَ لَنَاۚ فَلَمَّا جَآءَهُۥ وَقَصَّ
عَلَيۡهِ ٱلۡقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفۡۖ نَجَوۡتَ مِنَ ٱلۡقَوۡمِ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٢٥﴾ دوای تاوێك یەکێك لە کچەکان هات بۆ لای
موسا زۆر بەشەرم و حەیاوە دەرۆیشت بە ڕێگەدا، کە گەیشتە لای پێی وت: باوکم بانگت دەکات و حەز
دەکات پاداشتی ئەو چاکەو ئاودانی ماڵاتە کە بۆ ئێمەت ئەنجامدا، بداتەوە...، کاتێك موسا گەیشتە لای
باوکیان، دوای حەوانەوە هەموو بەسەرهاتەکەی خۆی بۆ گێڕایەوە باوکی کچەکان وتی: مەترسە، تۆ ئیتر

ڕزگارت بوو لە دەست قەومی ستەمکار. قَالَتۡ إِحۡدَىٰهُمَا يَٰٓأَبَتِ ٱسۡتَـٔۡجِرۡهُۖ إِنَّ خَيۡرَ مَنِ ٱسۡتَـٔۡجَرۡتَ
ٱلۡقَوِيُّ ٱلۡأَمِينُ ﴿٢٦﴾ یەکێك لە کچەکان وتی: بابە بۆ بە کرێی ناگریت، چونکە بەڕاستی چاکترین کەسێك کە تۆ
بیگریت بە کرێ، ئەم پیاوە بەهێزو ئەمین و دەسپاك و دەروون پاکەیە. قَالَ إِنِّيٓ أُرِيدُ أَنۡ أُنكِحَكَ إِحۡدَى
ٱبۡنَتَيَّ هَٰتَيۡنِ عَلَىٰٓ أَن تَأۡجُرَنِي ثَمَٰنِيَ حِجَجٖۖ فَإِنۡ أَتۡمَمۡتَ عَشۡرٗا فَمِنۡ عِندِكَۖ وَمَآ أُرِيدُ أَنۡ أَشُقَّ عَلَيۡكَۚ
سَتَجِدُنِيٓ إِن شَآءَ ٱللَّهُ مِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٢٧﴾ باوکیان پێشنیارەکەی پێ باش بوو بۆیە وتی: من پێم چاکە بتکەم
بە کوڕی خۆم، بە زاوای خۆم، یەکێك لەم دوو کچەت لێ مارە بکەم بەمەرجی ئەوەی هەشت ساڵ لای من
کار بکەیت، خۆ ئەگەر دە ساڵیشت بردە سەر ئەوەچاکەی خۆتە، منیش نامەوێت بێزارت بکەم و زۆرت بۆ
بهێنم، دەمبینیت ئەگەر خوا بیەوێت لە چاکان دەبم؟ قَالَ ذَٰلِكَ بَيۡنِي وَبَيۡنَكَۖ أَيَّمَا ٱلۡأَجَلَيۡنِ قَضَيۡتُ فَلَا
عُدۡوَٰنَ عَلَيَّۖ وَٱللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٞ ﴿٢٨﴾ موسا پێشنیارەکەی لا پەسەند بوو بۆیە وتی: ئەم پەیمانە لە نێوان
من و تۆدایە، من پێی ڕازیم، بەڵام هەرکام لەو ماوانەم بۆ تەواوکرا با ستەمم لێ نەکرێت و ئازادبم، خوای
گەورەش شایەت و ئاگایە بەوەی کە دەیڵێین و بڕیاری لەسەر دەدەین. ۞فَلَمَّا قَضَىٰ مُوسَى ٱلۡأَجَلَ وَسَارَ
بِأَهۡلِهِۦٓ ءَانَسَ مِن جَانِبِ ٱلطُّورِ نَارٗاۖ قَالَ لِأَهۡلِهِ ٱمۡكُثُوٓاْ إِنِّيٓ ءَانَسۡتُ نَارٗا لَّعَلِّيٓ ءَاتِيكُم مِّنۡهَا بِخَبَرٍ أَوۡ
جَذۡوَةٖ مِّنَ ٱلنَّارِ لَعَلَّكُمۡ تَصۡطَلُونَ ﴿٢٩﴾ جا کاتێك موسا ماوەی دیاریکراوی بەسەر برد و (بڕیاری
گەڕانەوەیدا، لە شەوێکی ساردا) لەلایەکی کێوی طوردا ئاگرێکی بەدی کرد، بەخێزانەکەی وت: ئێوە لێرە بن،
من بەڕاستی تروسکایی ئاگرێك دەبینم بەڵکو بچم هەواڵێکتان بۆ بهێنمەوە، یان چڵۆسکێك ئاگرتان بۆ بهێنم تا
خۆتانی پێ گەرم بکەنەوە. فَلَمَّآ أَتَىٰهَا نُودِيَ مِن شَٰطِيِٕ ٱلۡوَادِ ٱلۡأَيۡمَنِ فِي ٱلۡبُقۡعَةِ ٱلۡمُبَٰرَكَةِ مِنَ ٱلشَّجَرَةِ أَن
يَٰمُوسَىٰٓ إِنِّيٓ أَنَا ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٣٠﴾ کاتێك کە موسا لە ئاگرەکە نزیك بووە لە کەناری لای ڕاستی
دۆڵەکەوە لە شوێنێکی پیرۆزەوە لە پاڵ درەختەکەوە بانگی لێکرا ئەی موسا :(ئەوەی گفتوگۆت لەگەڵدا دەکات)
ئەوە بەڕاستی منم (الله) کە پەروەردگاری هەموو جیهانیانم. وَأَنۡ أَلۡقِ عَصَاكَۚ فَلَمَّا رَءَاهَا تَهۡتَزُّ كَأَنَّهَا جَآنّٞ
وَلَّىٰ مُدۡبِرٗا وَلَمۡ يُعَقِّبۡۚ يَٰمُوسَىٰٓ أَقۡبِلۡ وَلَا تَخَفۡۖ إِنَّكَ مِنَ ٱلۡأٓمِنِينَ ﴿٣١﴾ ئینجا فەرمووی: عەساکەشت فڕێ

بدە، (کاتێك فرێیدا موسا) بینی زۆر بە خێرایی دەجولێتەوە وەکو توولە مار، هەڵهات و ئاوڕی نەدایەوە، خوا
فەرمووی ئەی موسا وەرە و مەترسە بەڕاستی تۆ لەو کەسانەیت کە ئەمین دەبیت و لە ترس بەدووریت.
ٱسْلُكْ يَدَكَ فِى جَيْبِكَ تَخْرُجْ بَيْضَآءَ مِنْ غَيْرِ سُوٓءٍ وَٱضْمُمْ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ ٱلرَّهْبِ ۖ فَذَٰنِكَ بُرْهَٰنَانِ
مِن رَّبِّكَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيْهِۦٓ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ قَوْمًا فَٰسِقِينَ ﴿٣٢﴾ ئینجا دەستت بخەرە بن باخەڵتەوە،
بەشێوەیەکی سپی (وەکو بلوور، دەستت خۆی دەنوێنێت)بێگەرد و بێ پەڵە و بێ عەیب، هەروەها
بازووەکانت بهێنەرەوەیەك و لەسەر سینە و دڵتی دابنێ، ترس و بیمت نامێنێت، ئەم دوو (معجزه) یە دوو
بەڵگەن لەلایەن پەروەردگارتەوەبۆ سەر فیرعەون و دارو دەستەی، بەڕاستی ئەوانە قەومێکی یاخی و نالەبارو
تاوانبار بوون. قَالَ رَبِّ إِنِّى قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا فَأَخَافُ أَن يَقْتُلُونِ ﴿٣٣﴾ موسا وتی: پەروەردگارا خۆت
دەزانیت کە بێگومان من کەسێکم لێ کوشتوون، دەترسم بمکوژنەوە. وَأَخِى هَٰرُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّى لِسَانًا
فَأَرْسِلْهُ مَعِىَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِىٓ ۖ إِنِّىٓ أَخَافُ أَن يُكَذِّبُونِ ﴿٣٤﴾ هاروونی براشم زمان پاراوترە لە من، ئەویش
لەگەڵ من ڕەوانە بکە، بۆ ئەوەی پشتیوانیم لێ بکات و پشتگیرم بێت و بەڕاستدانەرم بێت، چونکە من
بەڕاستی دەترسم بروام پێنەکەن. قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَٰنًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا
بِـَٔايَٰتِنَآ ۚ أَنتُمَا وَمَنِ ٱتَّبَعَكُمَا ٱلْغَٰلِبُونَ ﴿٣٥﴾ خوا فەرمووی: ئێمە پشت و بازووی تۆ بەهێز دەکەین بەهۆی
براکەتەوە و دەسەلاتێکتان پێ دەبەخشین کە نەتوانن بێنە سەرتان، جا بەهۆی موعجیزەکانمانەوە هەردووکتان و
هەموو شوێنکەوتوانتان سەرکەوتوو و زاڵن. فَلَمَّا جَآءَهُم مُّوسَىٰ بِـَٔايَٰتِنَا بَيِّنَٰتٍ قَالُوا۟ مَا هَٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ
مُّفْتَرًى وَمَا سَمِعْنَا بِهَٰذَا فِىٓ ءَابَآئِنَا ٱلْأَوَّلِينَ ﴿٣٦﴾ کاتێك موسا بە موعجیزە ئاشکراکانمانەوە ڕووبەڕوویان بۆوە،
وتیان: ئەمە هەر جادوویەکی دەست هەڵبەستە و شتێکی تر نی یە، ئێمە لە باوو باپیرانی دێرینمانەوە هەواڵی
یەکتاناسی و پێغەمبەران و قیامەت و لەو بابەتانەمان نەبیستووە. وَقَالَ مُوسَىٰ رَبِّىٓ أَعْلَمُ بِمَن جَآءَ بِٱلْهُدَىٰ
مِنْ عِندِهِۦ وَمَن تَكُونُ لَهُۥ عَٰقِبَةُ ٱلدَّارِ ۖ إِنَّهُۥ لَا يُفْلِحُ ٱلظَّٰلِمُونَ ﴿٣٧﴾ موسا وتی: پەروەردگارم خۆی چاك
دەزانێت کە کێ لەلایەن ئەوەوە بەرنامەی هیدایەتی هێناوە، سەرەنجامیش بەهەشت بۆ کێ دەبێت، بەڕاستی
ستەمکاران سەرفراز نابن. وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَٰٓأَيُّهَا ٱلْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرِى فَأَوْقِدْ لِى يَٰهَٰمَٰنُ

عَلَى ٱلطِّينِ فَٱجۡعَل لِّي صَرۡحٗا لَّعَلِّيٓ أَطَّلِعُ إِلَىٰٓ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُۥ مِنَ ٱلۡكَٰذِبِينَ ﴿٣٨﴾ فیرعەون
سەرکەشانە وتی: ئەی خەڵکینە من کەسی تر شك نابەن کە شایستەبێت بەوەی خواتان بێت جگە لە خۆم،
ئەی هامان تۆ لە گڵ خشتی سوورەوە کراوم بۆ دروست بکە و قەڵایەکی بەرزو پتەوم بۆ بینا بکە بالکو پیایدا
سەربکەوم تا خوای موسا ببینم هەرچەندە من بەڕاستی بڕوام وایە لە ڕیز درۆزنەکاندایە!!... وَٱسۡتَكۡبَرَ هُوَ
وَجُنُودُهُۥ فِي ٱلۡأَرۡضِ بِغَيۡرِ ٱلۡحَقِّ وَظَنُّوٓاْ أَنَّهُمۡ إِلَيۡنَا لَا يُرۡجَعُونَ ﴿٣٩﴾ فیرعەون و سەربازان و دەست و
پێوەندی بە ناحەق لەسەر زەوی (مصر) دا فیزیان کرد و خۆیان بە گەورە زانی و گومانیان وابوو کە بۆ لای
ئێمە ناهێنرێنەوە. فَأَخَذۡنَٰهُ وَجُنُودَهُۥ فَنَبَذۡنَٰهُمۡ فِي ٱلۡيَمِّۖ فَٱنظُرۡ كَيۡفَ كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلظَّٰلِمِينَ ﴿٤٠﴾ سەرەنجام
ئێمە خۆی و سەربازان و دەست و پێوەندیمان پێچایەوە و فڕێمان دانە ناو دەریاکەوە، سەرنج بدە و تەماشا بکە
و بزانە: چۆن بوو سەرئەنجامی ستەمکاران. وَجَعَلۡنَٰهُمۡ أَئِمَّةٗ يَدۡعُونَ إِلَى ٱلنَّارِۖ وَيَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ لَا يُنصَرُونَ
﴿٤١﴾ ئێمە ئەوانمان کرد بەچەند پێشەوایەك کە بانگی خەڵکی دەکەن بۆ ناو ئاگر، لە ڕۆژی قیامەتیشدا سەرکەوتوو
نابن. وَأَتۡبَعۡنَٰهُمۡ فِي هَٰذِهِ ٱلدُّنۡيَا لَعۡنَةٗۖ وَيَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ هُم مِّنَ ٱلۡمَقۡبُوحِينَ ﴿٤٢﴾ هەر لەم دنیادا نەفرینمان خستە
شوێنیان، لە ڕۆژی قیامەتیشدا ئەوانە زۆر ئێسك تاڵ و ڕووخسار ناشیرینن. وَلَقَدۡ ءَاتَيۡنَا مُوسَى ٱلۡكِتَٰبَ
مِنۢ بَعۡدِ مَآ أَهۡلَكۡنَا ٱلۡقُرُونَ ٱلۡأُولَىٰ بَصَآئِرَ لِلنَّاسِ وَهُدٗى وَرَحۡمَةٗ لَّعَلَّهُمۡ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾ سوێند بە خوا
ئێمە تەوراتمان بەخشی بە موسا، دوای ئەوەی کە قەومە پێشووەکانمان لە ناوبرد، (چونکە یاخی بوون) تا ببێتە
هۆی بەرچاو ڕوونی و هیدایەت و ڕێنموویی و ڕەحمەت و میهرەبانی بۆ خەڵکی، بۆ ئەوەی یاداوەری وەربگرن و
تێفکرن. وَمَا كُنتَ بِجَانِبِ ٱلۡغَرۡبِيِّ إِذۡ قَضَيۡنَآ إِلَىٰ مُوسَى ٱلۡأَمۡرَ وَمَا كُنتَ مِنَ ٱلشَّٰهِدِينَ ﴿٤٤﴾ ئەی
پێغەمبەر (ﷺ) تۆ لە بەشی ڕۆژئاوای کێوی طوردا نەبوویت کاتێك پەیامی خۆمان ڕاگەیاند بە موساو فەرمانمان
پێدا، یەکێکیش نەبوویت لە ئامادەبووانی ئەو ڕووداوە. وَلَٰكِنَّآ أَنشَأۡنَا قُرُونٗا فَتَطَاوَلَ عَلَيۡهِمُ ٱلۡعُمُرُۚ وَمَا
كُنتَ ثَاوِيٗا فِيٓ أَهۡلِ مَدۡيَنَ تَتۡلُواْ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتِنَا وَلَٰكِنَّا كُنَّا مُرۡسِلِينَ ﴿٤٥﴾ بەڵام ئێمە چەندەها نەوەمان
هێنایە کایەوە و تەمەنێکی زۆر تێپەڕی بەسەریاندا، هەروەها وەنەبێت تۆ لە ناو دانیشتووانی شاری مەدیەندا

نیشتەجێ بوو بیت و ئایەتەکانی ئێمە بەسەریاندا بخوێنیتەوە، بەڵکو هەر ئێمەین کە پێغەمبەران ڕەوانە دەکەین،
(بۆ پەندو ئامۆژگاری بۆ تۆی باس دەکەین). وَمَا كُنتَ بِجَانِبِ ٱلطُّورِ إِذۡ نَادَيۡنَا وَلَٰكِن رَّحۡمَةٗ مِّن رَّبِّكَ
لِتُنذِرَ قَوۡمٗا مَّآ أَتَىٰهُم مِّن نَّذِيرٖ مِّن قَبۡلِكَ لَعَلَّهُمۡ يَتَذَكَّرُونَ ٤٦ هەروەها لە لای کێوی طوریشەوە
نەبوویت کاتێك بانگمان لە موسا کرد، بەڵکو ئەوە ڕەحمەتی تایبەتی بوو لەلایەن پەروەردگارتەوە کە تۆمان کرد بە
پێغەمبەر، تا قەومێك بێدار بکەیتەوە کە پێش تۆ بێدارکەرەوەیەکیان بۆ ڕەوانە نەکراوە بۆ ئەوەی یاداوەری
وەربگرن و تێ بفکرن و لەو بەسەرهاتانە سوود وەربگرن. وَلَوۡلَآ أَن تُصِيبَهُم مُّصِيبَةُۢ بِمَا قَدَّمَتۡ أَيۡدِيهِمۡ
فَيَقُولُواْ رَبَّنَا لَوۡلَآ أَرۡسَلۡتَ إِلَيۡنَا رَسُولٗا فَنَتَّبِعَ ءَايَٰتِكَ وَنَكُونَ مِنَ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ ٤٧ خۆ ئەگەر ئەو خەڵکە
تووشی بەڵایەك ببونایە (پێش ڕەوانەکردنی تۆ ئەی محمد ﷺ) بەهۆی گوناهو تاوان و دەست پێشخەری
خراپیانەوە، ئەوە دەیانوت: پەروەردگارا: نەدەبوو پێغەمبەرێکمان بۆ ڕەوانە بکەیت تا شوێنی بەرنامە و ئایەتەکانی
تۆ بکەوتینایەو لە ڕیزی ئیمانداراندا بووینایە؟! فَلَمَّا جَآءَهُمُ ٱلۡحَقُّ مِنۡ عِندِنَا قَالُواْ لَوۡلَآ أُوتِيَ مِثۡلَ مَآ أُوتِيَ
مُوسَىٰٓۚ أَوَلَمۡ يَكۡفُرُواْ بِمَآ أُوتِيَ مُوسَىٰ مِن قَبۡلُۖ قَالُواْ سِحۡرَانِ تَظَٰهَرَا وَقَالُوٓاْ إِنَّا بِكُلّٖ كَٰفِرُونَ ٤٨
کەچی کاتێك حەق و ڕاستیان بۆ هات لەلایەن ئێمەوە، وتیان: نەدە با موعجیزەیەکی پێ بدرایە هەروەکو ئەوەی
کە درابوو بە موسا، مەگەر ئەو جوولەکانە کاتی خۆی بێ باوەڕ نەبوون بەوەی بە موسا بەخشرابوو؟ وتیان:
ئەمانە دوو جادوون پەیدا بوون کە پشتگیریی یەکتر دەکەن و دەیان وت: بەڕاستی ئێمە باوەڕمان بە هیچ
کامیان نیە. قُلۡ فَأۡتُواْ بِكِتَٰبٖ مِّنۡ عِندِ ٱللَّهِ هُوَ أَهۡدَىٰ مِنۡهُمَآ أَتَّبِعۡهُ إِن كُنتُمۡ صَٰدِقِينَ ٤٩ ئەی پێغەمبەر
(ﷺ) پێیان بڵێ: دەباشە ئێوە کتێبێکی تر بهێنن لەلایەن خواوە کە باشترو چاکتر بێت لەو دووانە (واتە قورئان
و تەورات)، ئەوە منیش شوێنی دەکەوم، ئەگەر ئێوە ڕاستگۆن. فَإِن لَّمۡ يَسۡتَجِيبُواْ لَكَ فَٱعۡلَمۡ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ
أَهۡوَآءَهُمۡۚ وَمَنۡ أَضَلُّ مِمَّنِ ٱتَّبَعَ هَوَىٰهُ بِغَيۡرِ هُدٗى مِّنَ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلظَّٰلِمِينَ ٥٠ خۆ
ئەگەر بەدەم بانگەوازی تۆوە نەهاتن (واتە نەیانتوانی کتێبی تر بهێنن)، ئەوە چاك بزانە کە ئەوانە هەر شوێنی
ئارەزووی خۆیان دەکەون، کێیش هەیە لەوە گومڕاتر کە شوێن ئارەزووەکانی خۆی کەوتبێت، دوور لە
هیدایەت و ڕێنموویی خوا، بێگومان خوا هیدایەتی قەومی ستەمکار نادات. ۞ وَلَقَدۡ وَصَّلۡنَا لَهُمُ ٱلۡقَوۡلَ لَعَلَّهُمۡ

يَتَذَكَّرُونَ ﴿٥١﴾ سوێند بە خوا بەڕاستی ئێمە پەیامی خۆمانمان بەش بەش پێگەیاندوون بۆ ئەوەی پەند و
یاداوەری وەربگرن. ٱلَّذِينَ ءَاتَيۡنَٰهُمُ ٱلۡكِتَٰبَ مِن قَبۡلِهِۦ هُم بِهِۦ يُؤۡمِنُونَ ﴿٥٢﴾ ئەوانەی پێشتر کتێبی
ئاسمانیان پێ بەخشیوون، ئەوان بەو قورئانە باوەڕ دەهێنن. وَإِذَا يُتۡلَىٰ عَلَيۡهِمۡ قَالُوٓاْ ءَامَنَّا بِهِۦٓ إِنَّهُ ٱلۡحَقُّ مِن
رَّبِّنَآ إِنَّا كُنَّا مِن قَبۡلِهِۦ مُسۡلِمِينَ ﴿٥٣﴾ کاتێکیش قورئان دەخوێنرێتەوە بەسەریاندا دەڵێن: ئێمە باوەڕمان پێ
هێناوە چونکە بەڕاستی ئەمە حەقیقەت و ڕاستەقینەیە لەلایەن پەروەردگارمانەوە پێمان ڕاگەیەنراوە بێگومان ئێمە
پێشتر هەرموسڵمان و فەرمانبەردار بووین. أُوْلَٰٓئِكَ يُؤۡتَوۡنَ أَجۡرَهُم مَّرَّتَيۡنِ بِمَا صَبَرُواْ وَيَدۡرَءُونَ بِٱلۡحَسَنَةِ
ٱلسَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقۡنَٰهُمۡ يُنفِقُونَ ﴿٥٤﴾ ئەوانە دووجار پاداشتیان پێدەدرێت بە هۆی خۆگری و ئارام گریانەوە،
بە چاکەش بەرهەڵستی خراپە دەکەن، ئەوانە هەروەها لەو ڕزق و ڕۆزیەی کە پێمانداون دەبەخشن. وَإِذَا
سَمِعُواْ ٱللَّغۡوَ أَعۡرَضُواْ عَنۡهُ وَقَالُواْ لَنَآ أَعۡمَٰلُنَا وَلَكُمۡ أَعۡمَٰلُكُمۡ سَلَٰمٌ عَلَيۡكُمۡ لَا نَبۡتَغِي ٱلۡجَٰهِلِينَ
﴿٥٥﴾ ئەوانە کاتێك قسە و گوفتاری ناپەسەند و نابەجێ دەبیستن پشتی تێ دەکەن و دەڵێن بە نەفامان: کارو
کردەوەی خۆمان بۆ خۆمان، کارو کردەوەی ئێوەش بۆ خۆتان، سڵاوتان لێ بێت ئێمە شەڕ خواز نین و
نامانەوێت هاوڕێیەتی نەفامان بکەین. إِنَّكَ لَا تَهۡدِي مَنۡ أَحۡبَبۡتَ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَهۡدِي مَن يَشَآءُۚ وَهُوَ
أَعۡلَمُ بِٱلۡمُهۡتَدِينَ ﴿٥٦﴾ بەڕاستی ئەی پێغەمبەر (ﷺ) تۆ ناتوانیت ئیمان و باوەڕ ببەخشیت بەو کەسەی
خۆشت دەوێت، بەڵکو خوا هەر کەسێکی بوێت دەیخاتە سەر ڕێگەی ڕاست و ئیمانی پێدەبەخشێت، خوایش
ئاگادارە بەوانەی کە ڕێبازی هیدایەتیان گرتۆتە بەر. وَقَالُوٓاْ إِن نَّتَّبِعِ ٱلۡهُدَىٰ مَعَكَ نُتَخَطَّفۡ مِنۡ أَرۡضِنَآۚ أَوَ
لَمۡ نُمَكِّن لَّهُمۡ حَرَمًا ءَامِنًا يُجۡبَىٰٓ إِلَيۡهِ ثَمَرَٰتُ كُلِّ شَيۡءٖ رِّزۡقًا مِّن لَّدُنَّا وَلَٰكِنَّ أَكۡثَرَهُمۡ لَا يَعۡلَمُونَ
﴿٥٧﴾ قوڕەیش و باوەڕلاوازان لە هەموو سەردەمێکدا دەیانوت: ئەگەر ئێمە شوێنی هیدایەت و بەرنامەی ئیسلام
بکەوین لەگەڵ تۆدا لە وڵاتی خۆماندا دەفڕێنرێین و تووشی نەهامەتی دەبین، مەگەر ئێمە شوێنێکی دوور
لەستەم و پڕ لە ئاسایشمان بۆ فەراهەم نەهێناون کەجۆرەها بەروبوومی بۆدێت و لە هەموو نازو نیعمەتێك
بەهرەوەر؟ هەموویشی ڕزق و بەخششن لەلایەن ئێمەوە، بەڵام زۆربەیان نازانن و هەست بەدەسەڵاتی ئێمە

ناکەن. وَكَمۡ أَهۡلَكۡنَا مِن قَرۡيَةِۭ بَطِرَتۡ مَعِيشَتَهَاۖ فَتِلۡكَ مَسَٰكِنُهُمۡ لَمۡ تُسۡكَن مِّنۢ بَعۡدِهِمۡ إِلَّا قَلِيلٗاۖ
وَكُنَّا نَحۡنُ ٱلۡوَٰرِثِينَ ﴿٥٨﴾ زۆر شارو شارۆچکەمان لەناوبرد کە دانیشتوانی یاخی و لە سنوور دەرچوو بوون لە
ژیانی دنیایاندا، جا ئەوەتە خانووبەرە و شوێنەکانیان چۆڵە، مەگەر کەمێك نەبێت، هەر ئێمەش خاوەنی موڵك و
خانووبەرە و سامانیان بووین. وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهۡلِكَ ٱلۡقُرَىٰ حَتَّىٰ يَبۡعَثَ فِيٓ أُمِّهَا رَسُولٗا يَتۡلُواْ عَلَيۡهِمۡ
ءَايَٰتِنَاۚ وَمَا كُنَّا مُهۡلِكِي ٱلۡقُرَىٰٓ إِلَّا وَأَهۡلُهَا ظَٰلِمُونَ ﴿٥٩﴾ پەروەردگاری تۆ هیچ وڵات و شارێکی کاول
نەکردووە، تا لە پایتەختەکەیدا پێغەمبەرێکی نەناردبێت کە ئایەتەکانی ئێمەیان بەسەردا بخوێنێتەوە، وەنەبێت ئێمە
شار و وڵاتانمان کاول کردبێت بەبێ هۆ، مەگەر کاتێك نەبێت کە دانیشتووانی ستەمکار بوون. وَمَآ أُوتِيتُم مِّن
شَيۡءٖ فَمَتَٰعُ ٱلۡحَيَوٰةِ ٱلدُّنۡيَا وَزِينَتُهَاۚ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ خَيۡرٞ وَأَبۡقَىٰٓۚ أَفَلَا تَعۡقِلُونَ ﴿٦٠﴾ هەرچیتان پێبەخشراوە
ئەوە نازونیعمەت و زینەت و جوانی ژیانی دنیایە، بەڵام دڵنیابن کە ئەو بەشەی لای خوایە چاکترو دەوامدارترە،
ئایا ئەوە عەقڵ و ژیریتان ناخەنە کار؟! أَفَمَن وَعَدۡنَٰهُ وَعۡدًا حَسَنٗا فَهُوَ لَٰقِيهِ كَمَن مَّتَّعۡنَٰهُ مَتَٰعَ ٱلۡحَيَوٰةِ
ٱلدُّنۡيَا ثُمَّ هُوَ يَوۡمَ ٱلۡقِيَٰمَةِ مِنَ ٱلۡمُحۡضَرِينَ ﴿٦١﴾ ئایا ئەو کەسەی بەڵێنێکی چاکمان داوەتێ و پێی دەگات،
وەکو ئەو کەسە وایە هەر لە ژیانی دنیادا کەمێك ڕابواردنی پێببەخشین، پاشان لە دەرئەنجامی کارو کردەوەی
ناپوختیدا لە ئامادە کراوان بێت بۆ لێپرسینەوەو ئاگری دۆزەخ؟ وَيَوۡمَ يُنَادِيهِمۡ فَيَقُولُ أَيۡنَ شُرَكَآءِيَ ٱلَّذِينَ
كُنتُمۡ تَزۡعُمُونَ ﴿٦٢﴾ لە ڕۆژێکدا بانگیان لێدەکرێت (بۆ لێپرسینەوە)، خوا، ڕوو بەوان دەفەرموێت: ئایا لە کوێن
ئەو شەریك و بتانەی کە ئێوە بە هاوەڵی منتان دادەنا بەحسابی خۆتان. قَالَ ٱلَّذِينَ حَقَّ عَلَيۡهِمُ ٱلۡقَوۡلُ رَبَّنَا
هَٰٓؤُلَآءِ ٱلَّذِينَ أَغۡوَيۡنَآ أَغۡوَيۡنَٰهُمۡ كَمَا غَوَيۡنَاۖ تَبَرَّأۡنَآ إِلَيۡكَۖ مَا كَانُوٓاْ إِيَّانَا يَعۡبُدُونَ ﴿٦٣﴾ ئەوانەی بڕیاردادەی
خوا دژیان دەرچوو (بەخەجاڵەتیەوە باسی ئەو کەسانە دەکەن کە گومڕایان کردوون) دەڵێن: پەروەردگارا، ئا
ئەوانەی گومڕامان کردن، گومڕامان کردن وەك خۆمان گومڕا بووین، ئێمە بەرین لەوانەو لە هەڵەیان لەبەردەم
دادگای تۆدا، (چونکە دەسەڵاتمان بەسەر دڵیاندا نەبوو) ئەوانە (درۆ دەکەن) ئێمەیان هەر نەدەپەرست. وَقِيلَ
ٱدۡعُواْ شُرَكَآءَكُمۡ فَدَعَوۡهُمۡ فَلَمۡ يَسۡتَجِيبُواْ لَهُمۡ وَرَأَوُاْ ٱلۡعَذَابَۚ لَوۡ أَنَّهُمۡ كَانُواْ يَهۡتَدُونَ ﴿٦٤﴾ ئەوسا پێیان

دەوترێت: ئادەی هاوەڵانتان و خواکانتان بانگ بکەن، جا ئەوانیش بانگیان دەکەن، بەڵام وەڵام و بەدەمەوە
چوون نەبوو بۆیان، ئەو کاتە سزای سەختی دۆزەخ دەبینن، ئاوات دەخوازن کە خۆزگە بەڕاستی ئەوان
ڕێبازی هیدایەتیان بگرتایەتە بەر. وَيَوۡمَ يُنَادِيهِمۡ فَيَقُولُ مَاذَآ أَجَبۡتُمُ ٱلۡمُرۡسَلِينَ ﴿٦٥﴾ ڕۆژێك دێت خوا
بانگیان دەکات و پێیان دەفەرموێت: ئەوە وەڵامی پێغەمبەرانتان چۆن دایەوە؟ فَعَمِيَتۡ عَلَيۡهِمُ ٱلۡأَنۢبَآءُ يَوۡمَئِذٖ
فَهُمۡ لَا يَتَسَآءَلُونَ ﴿٦٦﴾ لە سەختیی ئەو ڕۆژە هەموو هەواڵێك فەرامۆش دەکەن (هەموو شتێکیان لە بیر
دەچێت) پرسیار لە یەکتریش ناکەن. فَأَمَّا مَن تَابَ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحٗا فَعَسَىٰٓ أَن يَكُونَ مِنَ
ٱلۡمُفۡلِحِينَ ﴿٦٧﴾ جا ئەوەی تۆبەی کردووە و باوەری دامەزراوی هێناوەو کارو کردەوەی چاکی ئەنجام داوە، ئەوە
بێگومان ئەوجۆرە کەسانە لە سەرفرازو بەختەوەران دەبن. وَرَبُّكَ يَخۡلُقُ مَا يَشَآءُ وَيَخۡتَارُۗ مَا كَانَ لَهُمُ ٱلۡخِيَرَةُۚ
سُبۡحَٰنَ ٱللَّهِ وَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ ﴿٦٨﴾ هەر پەروەردگاری تۆیە هەر چیەکی بوێت دروستی دەکات و هەڵی
دەبژێرێت خاڵکی ئەو دەسەڵاتەیان نیەوسەرپشك نەکراون، پاکی و بێگەردی و بڵندی بۆ خوایە لە بەرامبەر
ئەو شتانەوە نەفامان دەیکەنە شەریك و هاوەڵ. وَرَبُّكَ يَعۡلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمۡ وَمَا يُعۡلِنُونَ ﴿٦٩﴾ هەروەها
پەروەردگاری تۆ دەزانێت ئەو خەڵکە چیان لە سینەو دەرونیاندا شاردۆتەوە وەچی دەردەخەن و ئاشکرای
دەکەن. وَهُوَ ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَۖ لَهُ ٱلۡحَمۡدُ فِي ٱلۡأُولَىٰ وَٱلۡأٓخِرَةِۖ وَلَهُ ٱلۡحُكۡمُ وَإِلَيۡهِ تُرۡجَعُونَ ﴿٧٠﴾ خوا زاتێکە
کە جگە لەو خوایەکی تر نیە، سوپاس و ستایش لە سەرەتا و کۆتاییدا، لە دنیا و قیامەتدا، هەر شایستەی
ئەوە، حوکم و فەرمانرەوایش هەر بەدەست ئەوە، هەر بۆلای ئەویش دەبرێنەوە. قُلۡ أَرَءَيۡتُمۡ إِن جَعَلَ ٱللَّهُ
عَلَيۡكُمُ ٱلَّيۡلَ سَرۡمَدًا إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ مَنۡ إِلَٰهٌ غَيۡرُ ٱللَّهِ يَأۡتِيكُم بِضِيَآءٍۚ أَفَلَا تَسۡمَعُونَ ﴿٧١﴾ ئەی محمد
(ﷺ) بڵێ: خەڵکینە هەواڵم بدەنێ ئەگەر خوا شەوگار بکات بەهەمیشەیی تا ڕۆژی قیامەت (هەر ڕۆژ نەیێتەوە)
چ خوایەکی تر هەیە جگە لە اللە بتوانێت ڕوناکیتان بۆ فەراهەم بهێنێت، ئایە ئێوە ئەم ڕاستیانە نابیسن؟ قُلۡ
أَرَءَيۡتُمۡ إِن جَعَلَ ٱللَّهُ عَلَيۡكُمُ ٱلنَّهَارَ سَرۡمَدًا إِلَىٰ يَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ مَنۡ إِلَٰهٌ غَيۡرُ ٱللَّهِ يَأۡتِيكُم بِلَيۡلٖ
تَسۡكُنُونَ فِيهِۖ أَفَلَا تُبۡصِرُونَ ﴿٧٢﴾ هەروەها پێیان بڵێ: هەواڵم بدەنێ ئەگەر خوا ڕۆژگاری کردە هەمیشەیی لە

سەرتان، تا ڕۆژی قیامەت خایاندی، کام خوا هەیە جگە لە ا ﷲ کە شەوگارتان بۆ پێش بهێنێت تا ئارامی تیدا
بگرن، ئایە ئێوە سەرنجی ئەم دیاردانە نادەن و نایانبینن؟! وَمِن رَّحۡمَتِهِۦ جَعَلَ لَكُمُ ٱلَّيۡلَ وَٱلنَّهَارَ لِتَسۡكُنُواْ
فِيهِ وَلِتَبۡتَغُواْ مِن فَضۡلِهِۦ وَلَعَلَّكُمۡ تَشۡكُرُونَ ﴿٧٣﴾ جا لە ڕەحمەت و میهرەبانی ئەو زاتە ئەوەیە کە: شەوو
ڕۆژی کردووە بە هۆی ئارامی و حەوانەوە و کارو کاسپی کردن و بەهرە بردن لە بەخشش‌ەکانی، بۆ ئەوەی تا
دەتوانن شوکرانە بژێر و سوپاسگوزاری بکەن. وَيَوۡمَ يُنَادِيهِمۡ فَيَقُولُ أَيۡنَ شُرَكَآءِيَ ٱلَّذِينَ كُنتُمۡ تَزۡعُمُونَ
﴿٧٤﴾ ڕۆژێك دێت خوا بانگیان دەکات و پێیان دەفەرموێت: ئەوە کوان ئەو شتانەی بە گومانی ئێوە هەوەڵ و
شەریکی من بوون؟! وَنَزَعۡنَا مِن كُلِّ أُمَّةٖ شَهِيدٗا فَقُلۡنَا هَاتُواْ بُرۡهَٰنَكُمۡ فَعَلِمُوٓاْ أَنَّ ٱلۡحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ
عَنۡهُم مَّا كَانُواْ يَفۡتَرُونَ ﴿٧٥﴾ هەر لەو ڕۆژەدا لە هەر ئوممەتێك شایەتێك لە خۆیان دەهێنینە مەیدان لە
پێغەمبەران، ئەوسا بەخەڵکی سەرگەردان دەڵێین: ئادەی ئێوە بەڵگەتان چییە لە سەر لادان و گوناهتان بیهێنن،
ئەو ڕۆژە ئیتر زۆر بەچاکی دەزانن و دڵنیا دەبن کە حەق و حەقیقەت لای خوایە و هەر ئەو شایستەی
پەرستن بووە، هەرچی ئەو شتانەش کە بڕوایان پێی هەبوو، هەڵیان بەستبوو، هەمووی ون و نادیار و بێ
نرخ دێتە بەرچاو. ۞إِنَّ قَٰرُونَ كَانَ مِن قَوۡمِ مُوسَىٰ فَبَغَىٰ عَلَيۡهِمۡۖ وَءَاتَيۡنَٰهُ مِنَ ٱلۡكُنُوزِ مَآ إِنَّ مَفَاتِحَهُۥ
لَتَنُوٓأُ بِٱلۡعُصۡبَةِ أُوْلِي ٱلۡقُوَّةِ إِذۡ قَالَ لَهُۥ قَوۡمُهُۥ لَا تَفۡرَحۡۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ ٱلۡفَرِحِينَ ﴿٧٦﴾ بێگومان قارون لە
قەوم و خوێشانی موسا بو کەچی (بەهۆی ماڵ و سامانیەوە) خۆی گیف دەکردەوە بە سەریاندا و فیزی
بەسەردا دەکردن، ئەوەندە ماڵ و سامان و دارایمان پێبەخشیبوو، کە بەڕاستی کلیلی گەنجینە و قاسەکانی با
چەند کەسێکی بەهێز بەگرانی هەڵدەگیران، (لەکاتی لووت بەرزیەکەیدا) هەندێك ئیمانداری خزمی پێیان وت:
کەشخە مەکە و لە خۆت بایی مابە بەم سامانە، چونکە بێگومان خوا ئەو کەسانەی خۆشناوێت کە کەشخە
دەکەن بەسەروەت و سامانیانەوە و لە خۆیان بایی دەبن. وَٱبۡتَغِ فِيمَآ ءَاتَىٰكَ ٱللَّهُ ٱلدَّارَ ٱلۡأٓخِرَةَۖ وَلَا تَنسَ
نَصِيبَكَ مِنَ ٱلدُّنۡيَاۖ وَأَحۡسِن كَمَآ أَحۡسَنَ ٱللَّهُ إِلَيۡكَۖ وَلَا تَبۡغِ ٱلۡفَسَادَ فِي ٱلۡأَرۡضِۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ
ٱلۡمُفۡسِدِينَ ﴿٧٧﴾ هەوڵبدە بەو ماڵ و سامانەی خوا پێی بەخشیووی ماڵی قیامەت و بەهەشتی بەرین بکڕەو
بەشی خۆشت لە دنیادا بەحەڵاڵی فەرامۆش مەکە، چاکە لەگەڵ بەندەکانی خوادا بکە هەروەك خوا چاکەی

هێناوەتە ڕێت، نەکەیت هەوڵی فەساد و گوناهو تاوان بدەی لە زەویدا، چونکە بەڕاستی خوا ئەو کەسانەی
خۆشناویێت تۆی خراپە دەچینن. قَالَ إِنَّمَآ أُوتِيتُهُۥ عَلَىٰ عِلۡمٍ عِندِيٓۚ أَوَ لَمۡ يَعۡلَمۡ أَنَّ ٱللَّهَ قَدۡ أَهۡلَكَ مِن
قَبۡلِهِۦ مِنَ ٱلۡقُرُونِ مَنۡ هُوَ أَشَدُّ مِنۡهُ قُوَّةٗ وَأَكۡثَرُ جَمۡعٗاۚ وَلَا يُسۡـَٔلُ عَن ذُنُوبِهِمُ ٱلۡمُجۡرِمُونَ ﴿٧٨﴾ قاروون
وتی: بێگومان ئەم سامان و داراییەم هەر بە هۆی زانست و زانیاری نەخشەی خۆمەوە پێمدراوە، باشە مەگەر
قاروون نەیدەزانی بەڕاستی خوا پێش ئەم چەندەها قەوم و هۆز و گەلانی لە ناو بردووە کە لەو زیاتر
بەدەسەلاٌتر و سەروەتمەندتر بوون؟ تاوان باران پرسیاریان لێناکرێت دەربارەی گوناهەکانیان (چونکە تۆمارە و
لای خوا ئاشکرایە). فَخَرَجَ عَلَىٰ قَوۡمِهِۦ فِي زِينَتِهِۦۖ قَالَ ٱلَّذِينَ يُرِيدُونَ ٱلۡحَيَوٰةَ ٱلدُّنۡيَا يَٰلَيۡتَ لَنَا مِثۡلَ مَآ
أُوتِيَ قَٰرُونُ إِنَّهُۥ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٖ ﴿٧٩﴾ ئینجا ڕۆژێك قاروون خۆی سازدا و بە ڕازاوەیی چووە دەرەوە بۆ ناو
قەومەکەی بۆ کەشخەکردن و خۆ نواندن، ئەوانەی کە ئاواتیان ژیانی دنیایە; وتیان: ئای خۆزگە ئێمەش وەکو
قاروون، سامان و دەسەلاٌتمان ببوایە، بەڕاستی خاوەنی بەختێکی گەورەیە! وَقَالَ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡعِلۡمَ وَيۡلَكُمۡ
ثَوَابُ ٱللَّهِ خَيۡرٞ لِّمَنۡ ءَامَنَ وَعَمِلَ صَٰلِحٗاۚ وَلَا يُلَقَّىٰهَآ إِلَّا ٱلصَّٰبِرُونَ ﴿٨٠﴾ بەلاٌم ئەوانەی کە زانستی و
زانیاری ڕاستیان پێبەخشراوە (دەربارەی حەلاٌل و حەرام و نرخی قیامەت دەزانن) وتیان: هاوار بۆ ئێوە، بۆ
تێنافکرن پاداشتی خوایی زۆر چاکترە بۆ ئەو کەسەی باوەڕی دامەزراوی هێناوەو کارو کردەوەی چاکی ئەنجام
داوە، ئەو زانست و باوەڕو کردەوەیە بە کەس نادرێت، تەنها بە خۆگرو ئارامگران نەبێت. فَخَسَفۡنَا بِهِۦ
وَبِدَارِهِ ٱلۡأَرۡضَ فَمَا كَانَ لَهُۥ مِن فِئَةٖ يَنصُرُونَهُۥ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ ٱلۡمُنتَصِرِينَ ﴿٨١﴾ ئەوسا (کە
بینیمان قاروون بەتەواوی لە سنوور دەرچووە) کوتوپڕ خۆی و ماڵ و سامانیمان برد بەناخی زەویدا، هیچ
دەستەو گرۆیەکی نەبوو فریای بکەوێت و لە دەست خاشم و قینی خوا دەربازی بکات، بێگومان لەو
کەسانەش نەبوو کە بتوانێت خۆی ڕزگار ببێت. وَأَصۡبَحَ ٱلَّذِينَ تَمَنَّوۡاْ مَكَانَهُۥ بِٱلۡأَمۡسِ يَقُولُونَ وَيۡكَأَنَّ
ٱللَّهَ يَبۡسُطُ ٱلرِّزۡقَ لِمَن يَشَآءُ مِنۡ عِبَادِهِۦ وَيَقۡدِرُۖ لَوۡلَآ أَن مَّنَّ ٱللَّهُ عَلَيۡنَا لَخَسَفَ بِنَاۖ وَيۡكَأَنَّهُۥ لَا
يُفۡلِحُ ٱلۡكَٰفِرُونَ ﴿٨٢﴾ ئینجا ئەوانەی دوێنێ ئاواتیان بە قاروون دەخواست دەیانوت: ئەی هاوار، بەس نەبوو
وەکو ئەو تیانەچووین، دیارە کە خوا ڕزق و ڕۆزی زۆر دەبەخشێت بە هەر کەس بیەوێت یاخود کەمی

دەکاتەوە (بێ حیکمەت نیە)، ئەگەر فەزڵ و بەهرەی خوایی نەبوایە لە سەرمان، ئێمەش بەناخی زەویدا ڕۆچوو
دەبووین، ئای کە ڕوون و ئاشکرایە، کافرو خوانەناسان سەرفراز نابن. تِلْكَ ٱلدَّارُ ٱلْـَٔاخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا
يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِى ٱلْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا ۚ وَٱلْعَـٰقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٨٣﴾ جا با خەڵکی دڵنیابن کە: ئەو ماڵی قیامەتە و
ئەو بەهەشتی بەرینەمان ئامادەکردووە بۆ ئەو کەسانەی کە نەلووت بەرزی و گەورەییان دەوێت لە زەویدا، نە
فەسادو گوناهو خراپە، سەرەنجام و سەرفرازیش هەر بۆ پارێزکاران و خواناسەکانە. مَن جَآءَ بِٱلْحَسَنَةِ فَلَهُۥ
خَيْرٌ مِّنْهَا ۖ وَمَن جَآءَ بِٱلسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى ٱلَّذِينَ عَمِلُوا۟ ٱلسَّيِّـَٔاتِ إِلَّا مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٨٤﴾ بەڕاستی ئەو
زاتەی کە گەیاندنی قورئانی لەسەر تۆ پێویست کردووە، سەرەنجام دەتگێڕێتەوە بۆ مەککە، یان قیامەت و
بەهەشتی بەرین، ئەی پێغەمبەر (ﷺ) پێیان بڵێ: پەروەردگارم خۆی چاك دەزانێت و لە هەموو کەس زاناترە
بەو کەسەی کە ڕێنموویی و هیدایەتی هێناوە و بەو کەسەش کە لەناو گومڕاییەکی ئاشکرادایە. إِنَّ ٱلَّذِى فَرَضَ
عَلَيْكَ ٱلْقُرْءَانَ لَرَآدُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ ۚ قُل رَّبِّىٓ أَعْلَمُ مَن جَآءَ بِٱلْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِى ضَلَـٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٨٥﴾ بەڕاستی
ئەو زاتەی کە گەیاندنی قورئانی لەسەر تۆ پێویست کردووە، سەرەنجام دەتگێڕێتەوە بۆ مەککە، یان قیامەت و
بەهەشتی بەرین، ئەی پێغەمبەر (ﷺ) پێیان بڵێ: پەروەردگارم خۆی چاك دەزانێت و لە هەموو کەس زاناترە
بەو کەسەی کە ڕێنموویی و هیدایەتی هێناوە و بەو کەسەش کە لەناو گومڕاییەکی ئاشکرادایە. وَمَا كُنتَ
تَرْجُوٓا۟ أَن يُلْقَىٰٓ إِلَيْكَ ٱلْكِتَـٰبُ إِلَّا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ ۖ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَـٰفِرِينَ ﴿٨٦﴾ تۆ ئەی محمد(ﷺ)
بەتەما نەبوویت قورئانت بۆ ڕەوانە بکرێت، جگەلە میهرەبانیە نەبێت لە لایەن پەروەردگارتەوە، کەوابوو خۆت
مەکە بە پشتیوان و هاوکاری بێ باوەڕ و خوانەناسان. وَلَا يَصُدُّنَّكَ عَنْ ءَايَـٰتِ ٱللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ ۖ
وَٱدْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ ۖ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾ با بێ باوەڕان بەرگریت نەکەن لەگەیاندنی ئایەتەکانی خوا،
دوای ئەو کاتەی بۆ تۆ دابەزێنراوە، هەمیشە بانگەشە بکە بۆ لای پەروەردگارت، هەرگیز نەکەیت خۆت بخەیتە
ڕیزی هاوەڵگەرانەوە. وَلَا تَدْعُ مَعَ ٱللَّهِ إِلَـٰهًا ءَاخَرَ ۘ لَآ إِلَـٰهَ إِلَّا هُوَ ۚ كُلُّ شَىْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُۥ ۚ لَهُ ٱلْحُكْمُ
وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾ لەگەڵ خوادا هانا و هاوار لە خوایەکی تر مەکە، چونکە جگە لەو زاتە خوایەکی تر نیە،

هەرچی شت هەیە تیاچووە لەناوچووە جگە لەو زاتە، فەرمانڕەوایی هەر شایستەی ئەوە، هەمووانیش هەر بۆ لای ئەو دەبرێنەوە.